

FINANȚAREA VENTURE A ACTIVITĂȚII INOVAȚIONALE: REGLEMENTĂRI JURIDICE

Dr., conf. univ. Victoria GANEA
Dr. hab., prof. cerc. Gheorghe ILIADI
Dr. Anatolii BUCATÎNSCHI

VENTURE FINANCING ACTIVITY
INNOVATION: LEGAL REGULATIONS

This article reflects the arguments of changes and additions to the legislation of the Republic of Moldova in order to stimulate innovation and introduction into practice of the high tech. These changes are represented by necessity of a law to promote the development of the institutional environment of innovation, national innovation system, to improve the efficiency of scientific fields, technical and innovation. Creating mechanisms to attract venture financing resources for innovative activity is one of the long-term development objectives of the country.

Știința, inovația, produsele intelectuale sunt recunoscute astăzi peste tot ca factori decisivi ai creșterii economice, elemente indispensabile ale strategiilor politice, întrucât la nivelul gestionării macroeconomice se impune interdependența între posibilitatea economiei naționale de a încorpora inovațiile în activitatea economică și gradul de competitivitate pe piețele mondiale. Eficiența economiilor moderne depinde, într-o mare măsură, de rezultatul transformărilor structurale bazate pe procesul de modificare continuă a tehnologiilor de producere și sistemelor de management cu indicatori performanți. Sfera inovațională reprezintă nucleul modificărilor structurale în orice sistem economic, iar caracteristicile acesteia determină viteza și calitatea transformărilor economice.

În prezent, una dintre cele mai importante direcționări a politicii guvernamentale este tranziția țării spre economia inovațională în care crearea, transferul și utilizarea rezultatelor activităților științifice și tehnologice sunt principalele condiții pentru o creștere economică durabilă. Actuala politică publică trebuie să ofere condiții pentru crearea unui mediu de afaceri viabil, precum și pentru dezvoltarea instituțiilor de piață care vor fi capabile să asigure competitivitatea economiei naționale, creșterea semnificativă a activității inovaționale, susceptibilitatea companiilor autohtone la tehnologiile avan-

sate. Trecerea la dezvoltarea inovațională a țării o definim ca obiectivul principal al politicii publice în domeniul științei și tehnologiilor avansate, iar pentru aceasta sunt necesare:

- ✓ dezvoltarea cercetărilor fundamentale ca bază pentru dezvoltarea ascendentă a științei și educației în Republica Moldova;
- ✓ elaborarea și realizarea direcțiilor prioritare ale științei și tehnologiei în scopul promovării unei creșteri economice pe termen lung, luându-se în considerație tendințele mondiale ale progresului științific și tehnologic, obiectivele naționale și avantajele competitive ale țării;
- ✓ crearea unei piețe civilizate a proprietății intelectuale;
- ✓ optimizarea activității de reglementare din partea statului a sferei științei și inovării;
- ✓ eficientizarea mecanismelor de finanțare a sferei de cercetare și inovare;
- ✓ promovarea procesului de integrare a activităților științifice și educaționale, inclusiv pregătirea cadrelor științifice și didactice de înaltă calificare;
- ✓ dezvoltarea cooperării internaționale în domeniul științei și inovării.

Potrivit evaluărilor experților, la etapa actuală, aproximativ 75% din creșterea Produsului Intern Brut (PIB) este rezultatul implementării în practica economică a cercetărilor științifice și tehnologiilor avansate, cunoștințelor și informațiilor. Respectiv, sporirea calității vieții, reducerea nivelului de poluare și de degradare a mediului înconjurător, precum și păstrarea biodiversității nu pot avea loc fără o bază științifico-tehnologică și inovațională modernă.

O direcție importantă de creare a economiei inovaționale este dezvoltarea rețelei naționale de parcuri științifico-tehnologice și incubatoare de inovare. Aceste noțiuni întrunesc o grupare de structuri științifice, de cercetare și de producere, pe un anumit teritoriu, care realizează proiecte de inovare și de investiții privind implementarea tehnologiilor avansate și produselor bazate pe cunoștințe, competitive pe piața națională și cea mondială. Structurile inovaționale sunt considerate de către țările Uniunii Europene locomotivele de creare a economiilor inovaționale, catalizatori de nivelare a dezvoltării regionale.

Succesul în crearea și funcționarea eficientă a structurilor inovaționale (parcurilor științifico-tehnologice, incubatoarelor de inovare, centrelor științifico-tehnice ș.a.), conform experienței internaționale, este posibil doar în cazul în care sunt formate structuri corespunzătoare și mecanisme de finanțare venture a proiectelor de inovare în derulare.

În Republica Moldova, în pofida tentativelor organelor de stat de a crea, aiudoma țărilor dezvoltate,

o rețea de parcuri științifico-tehnologice și incubatoare de inovare, realizarea cu succes a proiectelor de inovare care ar garanta economiei naționale un efect economic semnificativ nu este posibilă din cauza lipsei unor astfel de mecanisme și structuri. Finanțarea proiectelor de inovare diferă de finanțarea proiectelor în ramurile tradiționale ale economiei. De regulă, întreprinderea atrage pentru procesul de producție investiții în calitate de resurse de creditare sau resurse ale investitorilor din afară, propunând în calitate de gaj proprietatea disponibilă.

În afacerea inovațională o astfel de abordare nu este posibilă. Savantul sau inventatorul are patent sau certificat de autor asupra invențiilor proprii pe care le propune pentru implementare. În afară de aceasta, există un mare risc că, în urma implementării, produsul obținut nu va avea succes comercial. Inventatorul nu posedă nici active lichide, pe care ar putea să le pună în gaj ca să obțină resurse financiare pentru dezvoltarea procesului de producție a proiectului său de inovare.

Băncile și companiile refuză să participe la finanțarea unor asemenea proiecte, nu doresc să riște chiar și în cazul în care rata de rentabilitate în urma realizării proiectului de inovare poate să depășească de 2-3 ori rata de rentabilitate obținută în urma realizării proiectelor obișnuite. În acest sens, după cum ne-am exprimat și anterior, devine oportună racordarea unor elemente ale legislației naționale a Republicii Moldova la normele Uniunii Europene, în scopul reglementării activității fondurilor venture și a companiilor venture.

Mecanismul de finanțare venture constă în următoarele: fondurile venture, companiile venture specializate și băncile alocă resurse financiare fără garanții companiilor inovaționale – rezidenților parcurilor științifico-tehnologice și incubatoarelor de inovare pentru elaborarea ideilor de perspectivă, mizând doar pe venitul înalt în cazul succesului.

Finanțarea venture reprezintă finanțarea sub formă de cotă în capitalul statutar, și nici într-un caz acordarea creditelor preferențiale, cum se interpretează deseori în publicațiile locale. Astfel de mecanisme și structuri oferă o reală posibilitate țărilor dezvoltate să implementeze rapid și eficient rezultatele științei și tehnicii în practică și să obțină un efect economic semnificativ, care ar contribui la creșterea economică. În Republica Moldova practic lipsește piața reală de capital și, respectiv, nu există un mecanism de atragere în fondurile venture a capitalului privat național și / sau internațional.

Finalmente, considerăm esențiale modificările și completările la legislația Republicii Moldova în scopul stimulării inovațiilor și implementării în

producere a tehnologiilor de vârf. Aceste modificări sunt condiționate de necesitatea apariției unei legi menite să promoveze dezvoltarea mediului instituțional al inovației, a sistemului național de inovare pentru a îmbunătăți eficiența domeniilor științifice, tehnice și de inovare. Crearea mecanismelor de atragere a resurselor financiare în structurile venture este unul din obiectivele de dezvoltare pe termen lung al țării. Sarcinile care se impun la crearea mecanismelor și structurilor de finanțare venture sunt:

- elaborarea și adoptarea Legii cu privire la finanțarea activității venture;
- formarea pachetului de proiecte de inovare în baza lucrărilor cercetătorilor și inventatorilor autohtoni și celor de peste hotare cu justificarea obținerii din realizarea acestora a unui efect economic rapid și semnificativ;
- elaborarea complexului de activități marketing și de reclamă în scopul desfășurării unei largi campanii publicitare pentru atragerea în fondurile venture a capitalurilor libere.

Grupul de lucru format din cercetători din cadrul IEFS al AȘM și AITT a elaborat un set de acte care ar contribui la crearea mecanismelor și structurilor de finanțare venture în republică. În contextul dat, ținem să prezentăm anumite segmente importante ale acestora: prevederile de bază ale proiectului de Lege cu privire la finanțarea activității venture, locul lui în sistemul legislativ, elementele noi pe care le conține, efectele social-economice etc.

Proiectul de lege include 6 capitole constituite din 17 articole. În articolele introductive sunt formulate noțiunile de bază utilizate în lege. Se explică esența următoarelor noțiuni: capital venture, activitate venture, fond venture, companie venture, Fondul Național Venture, subiecții finanțării venture, infrastructura activității venture, business angels. De asemenea, sunt enumerate tipurile de activități inovaționale care pot beneficia de capitalul venture. În primul rând, acestea sunt tipurile de activități inovaționale cu grad sporit de risc. Capitalul venture se utilizează și pentru tipurile de activități ce presupun căutarea, selectarea, evaluarea proiectelor de inovare; asistența în realizarea acestor proiecte; modernizarea tehnologică și pregătirea procesului de producție; efectuarea studiilor de marketing; formarea profesională, reconversia și dezvoltarea competențelor pentru inovare; protecția și evaluarea proprietății intelectuale și alte tipuri de lucrări de suport al activității inovaționale.

Acest proiect de lege reflectă obiectivele capitalului venture în activitatea inovațională, esența cărora este creșterea competitivității tehnologiilor, a serviciilor și produselor autohtone, asigurarea unei creșterii economice stabile, sporirea nivelului

și calității vieții, asigurarea securității tehnologice, economice și de mediu a Republicii Moldova. Sunt definiți subiecții infrastructurii venture – persoane juridice, în special administratori ai parcurilor științifico-tehnologice și incubatoarelor de inovare, organizațiile științifico-tehnice, de consultanță, de inginerie, organizațiile de suport al executării proiectelor din domeniul inovării și transferului tehnologic. De asemenea, subiecții ai infrastructurii venture sunt investitorii și beneficiarii finanțării venture, organizații care asigură suportul activității venture și promovează absorbția și difuzarea inovațiilor. Sunt formulate, de asemenea, tipurile de servicii acordate de către subiecții infrastructurii venture subiecților activității venture.

Proiectul de lege conține prevederi ce țin de măsurile și formele ajutorului de stat acordat subiecților capitalului venture. Statul poate fi partener în finanțarea venture, prin participare în activitatea Fondului Național Venture, precum și acordarea subvențiilor nerambursabile, instrumentelor financiare, garanțiilor și stimulentele fiscale investitorilor, în cazul investirii capitalului în proiectele riscante.

Se menționează, de asemenea, că ajutorul de stat are loc sub formă de finanțare bugetară, facilități fiscale, crearea fondurilor extrabugetare, investirea în fondurile venture prin intermediul Fondului Național Venture etc. Totodată, sunt formulate condițiile acordării ajutorului de stat subiecților capitalului venture. Este specificat că statul acordă ajutor doar la etapele timpurii ale activității companiilor inovatoare sau la etapele de extindere prin intermediul fondurilor venture până la etapa de răscumpărare a activelor, iar ca formă de ajutor pot fi facilitățile la darea în locațiune a proprietății statului – oficiilor și suprafețelor de producere.

O parte considerabilă a proiectului de lege este dedicat esenței și mecanismelor de funcționare a fondurilor venture și companiilor venture. Pentru crearea sistemului de finanțare venture a proiectelor de inovare în țară trebuie să fie create structurile organizatorice care ar asigura atragerea resurselor financiare în sfera inovațională și investirea acestora în proiecte de inovare de perspectivă. Astfel de structuri trebuie să fie fondurile venture și companiile venture.

Fondul venture este o persoană juridică sau întreprindere, creată de către două sau mai multe persoane juridice sau fizice, care intră în relații de drept în calitate de persoane fizice și funcționează în cadrul aceleiași companii, în baza contractului de fondare între acestea.

Compania venture reprezintă organizatorul activității inovaționale venture. Este o persoană juridică – manager corporativ, care dirijează toate procesele de formare a fondurilor venture, de selectare a

proiectelor, expertizarea acestora, de finanțare și de monitorizare.

O deosebită atenție în acest act legislativ se acordă mecanismului de finanțare venture. Între participanții fondului venture se încheie un contract în care se stipulează că participanții, la indicația companiei venture, alocă sumele specificate de resurse financiare pentru investirea în compania inovațională care realizează proiectul.

Resursele se alocă pentru „idee”, fără asigurare cu garanții și nu sub formă de credit sau împrumut, ci prin procurarea cotei în capitalul statutar, fondul fiind un investitor minoritar (până la 49%).

Termenul de investire este de 7-9 ani, după care fondul venture vinde cota sa. În capitalul statutar al altei persoane juridice cota fondului nu trebuie să depășească 25% din valoarea activelor. Fondul nu are dreptul să procure cote în capitalul statutar al companiilor, unde acesta este fondator, excepție fiind Fondul Național Venture. Sunt, de asemenea, formulate tipurile de tranzacții care pot fi realizate de către fondurile venture. Acestea sunt tranzacții de achiziționare, administrare și înstrăinare a cotelor în capitalul societăților comerciale; acordarea împrumuturilor; achiziționarea titlurilor de creanță, este reflectată procedura de licențiere a activității fondului venture și a companiei venture. Licențierea este realizată de către Comisia Națională a Pieței Financiare.

Companiile venture pot desfășura activitatea venture prin intermediul agenților venture, care sunt împuterniciți cu responsabilități corespunzătoare. Sunt reflectate condițiile de selectare și expertizare a proiectelor de inovare și transfer tehnologic, aceste atribuții fiind îndeplinite de către compania venture, în cadrul concursului, anunțat periodic prin mass-media și internet. În urma înregistrării cererilor are loc expertiza științifico-tehnică și financiar-economică. Procedura și conținutul sunt descrise în articolul 14 al proiectului de lege.

O atenție deosebită se acordă asistenței financiare a proiectelor de inovare și transfer tehnologic. Este menționat faptul, că resursele financiare sunt alocate pentru optimizarea planului de afaceri în cadrul proiectului de inovare și transfer tehnologic; evaluarea și protecția drepturilor de proprietate intelectuală a autorilor proiectului; selectarea, angajarea și remunerarea personalului antrenat în executarea proiectului; managementul proiectelor. Se menționează că în primii ani subiecții activității inovaționale pot introduce în capitalul social costul proprietății intelectuale, adică a elaborării care a stat la baza proiectului inovațional. Aceasta le va permite să-și înceapă afacerea cu succes, prin atragerea, în calitate de parteneri, a investitorilor venture.

În final, este formulată procedura supravegherii de stat a finanțării venture vizavi de activitatea inovațională. Comisia Națională a Pieței Financiare asigură supravegherea de stat asupra finanțării venture, având următoarele atribuții: acordarea licențelor companiilor venture și fondurilor venture; ținerea registrului de stat al companiilor venture și fondurilor venture; stabilirea unor indicatori și forme de evidență a finanțării venture a activității inovaționale; elaborarea actelor normative și recomandărilor metodologice; rezumarea practicilor finanțării venture etc.

În ce privește racordarea legislației în domeniu la actele respective ale Uniunii Europene, putem afirma tranșant că proiectul dat corespunde recomandărilor formulate în legislația europeană, și anume Avizului Comitetului Regiunilor „Cadrul strategic comun pentru finanțarea cercetării și inovării în UE” (2011/C 259/01); Avizului Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Înlăturarea obstacolelor din calea investițiilor transfrontaliere prin fonduri de capital de risc. COM(2007) 853 final (2009/C 100/03); Avizului Comitetului Economic și Social European privind modalitățile de sprijinire a IMM-urilor în vederea adaptării la mutațiile de pe piețele globale (aviz din proprie inițiativă), Jurnalul Oficial C 255, 22/09/2010 p. 0024 – 0030; Comunicării Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul economic și social european și Comitetul regiunilor etc.

Referindu-ne la justificarea financiar-economică a cheltuielilor pentru realizarea normei prezentului act legislativ putem afirma că la momentul actual în Legea „Cu privire la bugetul de stat” este prevăzut că pentru activitatea științifică și inovațională sunt alocate mijloace financiare semnificative. Ponderea acestor mijloace în cheltuielile de stat crește în fiecare an. În următorii ani ponderea acestora trebuie să atingă 1% din toate cheltuielile bugetului de stat. Regulamentul de finanțare a activității în sfera științei și inovării prevede că pentru realizarea cercetărilor aplicative se alocă până la 60% de mijloace financiare, pentru realizarea activităților de inovare și transfer tehnologic până la 10%, pentru expertiza programelor de stat, inovațiilor și transferului de tehnologii – până la 0,5%.

Trebuie de menționat, că cercetările aplicative sunt realizate în baza cererii de stat, adică în baza sistemului pe care l-am moștenit de la Uniunea Sovietică. Acest sistem are legătură foarte slabă cu mediul de afaceri, de aceea rezultatele cercetărilor aplicative nu întotdeauna sunt solicitate de sectoarele reale ale economiei.

De aceea, aprobarea proiectului respectiv de Lege va permite structurarea tematicii cercetărilor aplicative în bază de concurs, în funcție de necesitățile economiei naționale. Anume în acest mod se construiesc relațiile oamenilor de știință prin fondurile venture cu companii concrete – beneficiari în Finlanda, Suedia, Danemarca etc.

Sistemul actual de alocare a granturilor pentru finanțarea proiectelor de inovare și transfer tehnologic nu poartă un caracter reversibil. Companiile care realizează proiectele de inovare nu poartă practic nicio responsabilitate pentru mijloacele bugetare primite. Statul dispune de foarte puține pârghii pentru administrarea activității companiilor inovaționale, care primesc aceste mijloace. De aceea, crearea sistemului de finanțare a companiilor inovaționale prin fondurile venture și companiile venture în bază rambursabilă va promova un sistem rațional de investire, diferit de normele existente în prezent.

Aprobarea acestui proiect de lege va permite lărgirea drepturilor antreprenorilor începători în sfera inovațiilor și transferului tehnologic, va crea stimulente adăugătoare pentru implementarea inovațiilor în toate sferile economiei naționale, iar implementarea normelor proiectului dat creează, în esență, sistemul de finanțare a activităților inovaționale ca alternativă a împrumutului bancar deseori inaccesibil pentru business-ul mic și mijlociu.

Punerea în aplicare a tuturor sarcinilor stabilite de lege va deveni posibilă în condițiile unei elaborări ulterioare a pachetului de acte legislative speciale cu privire la dezvoltarea sistemului de inovare și transfer tehnologic și va oferi în consecință o reformă radicală în domeniu în concordanță cu noile realități economice.

Bibliografie

1. Maula M., Public financing of young innovative companies in Finland. În: Ministry of Trade and Industry Publications, Industries Department Helsinki, 2007, nr. 20.
2. McKaskill T. Raising Angel & Venture Capital Finance – An entrepreneur’s guide to securing venture finance. Sidney: Breakthrough Publications, 2009. 239 p.
3. Zheng, Y., (2006), Dynamism in capabilities and networks: Implications for wealth creation in technology start-ups. Working Paper, Imperial College London.
4. Ныров А.А. (2009), Обзор рынка венчурного капитала в Европе и его характерные отличия от американской модели венчурного капитала // Сб. статей «Новое в экономике и управлении». Вып. 11. М.: МАКС Пресс.
5. Собор С. Căile de dezvoltare a sistemului de finanțare a activității inovaționale în Moldova. Economica, Revistă științifico-didactică, An. XIV, nr.4 (decembrie) (56) / 2006 p.97-100.